

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Asukasosallisuus ja osallistumisen kehittämishankkeet

Kanerva Kuokkanen

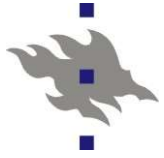
Tutkijatohtori

Svenska social- och kommunalhögskolan

Helsingin yliopisto

kanerva.kuokkanen@helsinki.fi

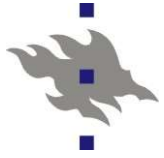

Oma tausta

- Väitöskirja: Developing Participation through Projects: a Case Study from the Helsinki Metropolitan Area (2016, valtio-oppi, HY)
 - <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/160808>
 - Osana The Democratic Impact of Administrative Reforms - Temporary Governance Instruments in Regional Development (ProDem) - akatemiahanketta (hankkeen johtajana Stefan Sjöblom); myös Suomen Kulttuurirahaston rahoitus

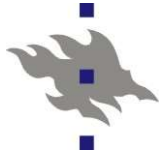
- Tutkinut myös mm. EU-rahoitteisia hankkeita, kaupunki- ja aluepolitiikkaa (Suomen Kuntaliitossa ja ent. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksessa) sekä Maunulan demokratiahanketta (Emilia Palosen ja Hanna-Kaisa Hoppanian kanssa)
 - Ulkopuolisen tutkijan rooli, ei kehittämisprosesseissa mukana

Osallistumishankkeiden tutkimuksellista taustaa

- Projektifikaatio/ hankkeistuminen (*projectification*)
 - Hankemuotoisen toiminnan yleistyminen (vrt. uusi julkisjohtaminen)
 - EU:n keskeinen rooli erityisesti alue- ja kaupunkipolitiikassa
 - Ideaalimallin mukaan hankkeet uniikkeja, alku ja loppu
 - Erilaiset kokeilut ja pilotit usein hankemuotoisia
 - Toisaalta esim. erityisryhmien työllistämisessä (erityisesti ESR) hankkeiden jatkuminen toinen toisensa perään

- Osallistuva hallinta (*participatory governance*)
 - Verkostomaisuus; kansalaisten/ asukkaiden, järjestöjen ym. osallistaminen julkisen hallinnon prosesseihin
 - Uudet demokratian ja osallistumisen muodot
 - Osallistumistutkijoiden karkea jako ”optimisteihin” ja ”pessimisteihin”

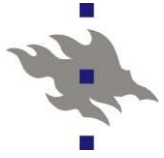

Kansalaiskanava-hanke (1 / 2)

- Osana Pääkaupunkiseudun kaupunkiohjelmaa (2005–2007)
 - Helsingin kaupunginosayhdistykset ry. Helkan vetämä

- Tavoitteena kehittää pääkaupunkiseudun kunnille yhteinen osallistumis- ja vuorovaikutusmalli -> muuttui käytännössä erilaisten osallistumisen työkalujen testaamiseksi pilottialueilla
 - Esim. olennaisten toimijaverkostojen kartoittaminen, aluefoorumit, verkkotyökalut, tulevaisuuden tutkimuksen menetelmät, koululaisten kuuleminen, SWOT-analyysi, käyttäjädemokratiaklubi jne.

- Tärkein uusi avaus: kuntarajojen ylittäminen reuna-alueilla olevissa kaupunginosissa

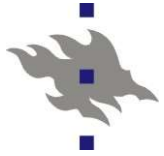

Kansalaiskanava-hanke (2 / 2)

- Hankkeessa mukana erityisesti kaupunginosayhdistysten aktiiveja; Helkan rooli osallistumisen asiantuntijana ja välittävänä organisaationa kaupungin ja asukasaktiivien välillä

- Kuinka saada asukkaat kiinnostumaan osallisuusmallien kehittämisestä?
 - Mallintaminen vs. käytännön asiat kaupunginosissa

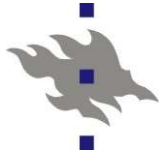
- Hankkeen tulosten käyttö projektirahoituksen loppumisen jälkeen
 - Taustalla myös kuntien rooli ja metropolipolitiikan ongelmat
 - Lyhyt vs. pitkä aikaväli – konkreettiset toimintamallit vs. laajempi toimintakulttuurin muutos?

Demokratiapilotit

- Toteutettu Helsingissä vuonna 2013
 - Hankerahoituksen avulla tarkoitus aktivoida asukkaita kehittämään uusia demokratian ja osallisuuden malleja
 - 10 pilottia rahoitettiin; joko kaupunginosatason toimia tai yleisempiä teemoja (pyöräily, osallistuva budjetointi)

- Osa hankkeista johti hyvin konkreettisiin tuloksiin, osasta seurasi yleisemmän tason toimintamalleja, joita esitelty lähinnä loppuraporteissa (ks. Högnabba 2014)
 - Esim. Maunulan demokratiahanke: Maunula-talon suunnittelu, valmiin talon yhteishallintamallin kehittäminen
 - RuutiBudjetti -> vrt. kaupungin osallistuvan budjetoinnin malli

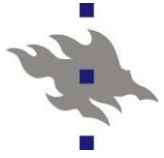
EU-hankkeet

- Osallisuus ja osallistuminen yksi olennainen teema EU-rahoitteisissa hankkeissa (esim. EAKR, ESR)
 - Samantyyppinen toimintamalli myös muulla rahoituksella (esim. Lähiöprojekti)

- Kaupunginosahankkeet usein ns. huono-osaisiin kaupunginosiin kohdistettuja (*area-based initiatives*)
 - Ajatus asukkaiden valtaistamisesta osana kaupunginosien kehittämistä

- Usein myös tiettyihin ryhmiin kohdistetut hankkeet (esim. maahanmuuttajat, pitkäaikaistyöttömät); erityisesti ESR (jatkuvuus?)

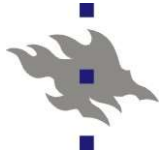
- Osallistumista myös muunlaisissa EU-hankkeissa, esim. yhteiskehittäminen

Kysymyksiä ja havaintoja osallistumisen kehittämishankkeisiin liittyen (1 / 4)

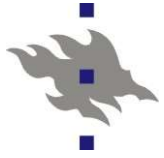
- Ketkä osallistuvat?
 - Usein joko asukkaiden itsevalikoituminen tai hankkeiden kohdistaminen ennalta määrätyille alueille/ ryhmiin

- Mikä on osallistumisen tarkoitus? Entä sen vaikuttavuus?
 - Kuinka paljon osallistuminen tulee ylhäältä-/ alhaaltapäin?
 - Toisaalta projektihallinnon vaatima asiantuntemus, projektibyrokraatia (Vento & Kuokkanen ilmestyy)

Kysymyksiä ja havaintoja osallistumisen kehittämishankkeisiin liittyen (2 / 4)

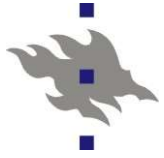
- Mitä tapahtuu hankerahoituksen loppumisen jälkeen?
 - Ei mitään?
 - Toimintamallien suora siirtyminen?
 - Verkostot ym. ”pienet” tulokset?
 - Tunne osallistumisesta/ vaikuttamisesta?
 - Projektipäälliköiden ym. liikkuminen hankkeesta toiseen, ehkä myös hallinnon puolelle?
 - Asteittainen toimintakulttuurin muutos?
 - Hankevetoiset, käytännössä jatkuvat politiikat?

Kysymyksiä ja havaintoja osallistumisen kehittämishankkeisiin liittyen (3 / 4)

- Mitä tarvitaan ”onnistuneeseen” osallistumisen kehittämishankkeeseen:
 - Yleensä asukaslähtöisen osallistumisen ja ”myötämielisten” hallinnon toimijoiden (tai järjestöjen tms.) yhteistyötä
 - Riittävästi resursseja
 - Konkreettinen tavoite
 - Selvä käyttötarkoitus hankkeen tuloksille
 - ”Politiikkaikkunan” avautuminen

- Pilottien ja kokeilujen institutionalisoituminen
 - Helsingin vuorovaikutus- ja osallisuusmalli: osittain edellisistä hankkeista tuttuja teemoja
 - Maunula-talon toiminta

Kysymyksiä ja havaintoja osallistumisen kehittämishankkeisiin liittyen (4 / 4)

- Uudet kaupunkiaktiivisuuden muodot, ”neljäs sektori” (esim. Mäenpää, Faehnle & Schulman 2017)
 - Asukkaat omaksuvat itse projektityyppisen toimintatavan, vrt. perinteinen järjestötoiminta?

- Silti taustalla edelleen laajat kysymykset
 - Keiden osallistuminen? (Luhtakallio & Mustranta 2017; Pinson 2009)
 - Kuinka paljon paikallistason hankkeilla voidaan vaikuttaa laajoihin yhteiskunnallisiin kysymyksiin (esim. työttömyys, syrjäytyminen)?